

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

29 Confundetur enim
ab idolis quibus sacri-
ficauerunt, & erubet
ceris super hortis quos
elegit.

30 Erunt enim quasi
terebinthus (sive ut
alius placet) quercus
defluentibus foliis, &
velut hortus absque
aqua.

31 Et fortitudo vestra
ut fauilla stupae, &
opus vestrum quasi
scintilla. Et succende-
tur utrumque simul,
& non erit qui extin-
guat.

Cap. 2.

1 Verbum quod vi-
dit Esaias filius Amos
super Iudam & Ieru-
salem.

2 Et erit in nouissi-
mis diebus mons do-
mus Domini prepa-
ratus in vertice mon-
tium, & eleuabitur
super colles: & fluent
ad eum omnes gentes:

3 Et ibunt populi mul-
ti & dicent: Venite
ascendamus ad mon-
tem Domini, & ad
domum Dei Iacob, &
docebit nos vias suas,
& ambulabimus in
semitis eius: quia de
Sion exiit lex, &
verbum Domini de
Ierusalem.

4 Et iudicabit gentes
& arguet populos
multos. Et constabunt
gladios suos in vomeres,
& lanceas suas in
falces. Non leuabit
gens contra gentem gla-
dium, neque exercebitur
ultra ad praelium.

29 Tum confundetur muti ludibria trunci
Turba colens, quâsque ipsa sibi sacrauerat aras
Aspicere horrebit fædo suffusa rubore.

Scilicet hæc vos fata manent, crudelia fata,
Qui ceruice iugum Domini indignante supremi

30 Executis, nempe ut terebinthi more, cui omnes
Defluxere comæ, aut horti infelicis, aquæq;
Expertis, votum fallatis spemque coloni,
Qui vos præteriens maledicto incessat acerbo.

31 Tum vires vestras, & pectora turgida fastu
Plenâque inhumana feritatis proruet visor
Tam facile Deus, ac stuppas humore carentes
Excita depopulat tepidis vaga flamma fauillis.
Tum vestros ritus, simulacraque muta, locumque
Sacrorum ignis edax tremulæq; altaria flammæ
Corripient, quas nemo hominum restinguere possit.

ledixit sicuti sterilis: hic enim illa & hæc terebinthus, populus est Iudaicus. c) Hæc omnia euenire
in suprema Solymorum expugnatione, sub Tito.

1 Nunc etiam vati quæ visa fuere labantem

Iudæam super & Solymos ventura, canamus.

2 Mons erit extremo perituri tempore mundi

Ante chaos, lunæq; globum solémque, futuro

Messia eterna pro sede thronoque paratus.

Collibus hic cunctis & montibus altior orbi

Quàm longè latèque patet sua culmina toti

Prospicienda dabit, venient magno agmine gentes,

Quas Zephyrus Boreasque afflant, quas Euris &
Auster:

3 Et se quemque alacres exhortabuntur, & aient:

Eia agite, ascensu montem hunc superemus ouantes,

Quem Deus ipse habitat, Deus hoc in vertice visus

Angusto primus signauit tramite callem,

Nos qua monstrat iter, lætæque, læuæque sequamur:

Festinate viri, nam lex de monte Sionis

Sanâque veridici verbi doctrina per omnes

Terrarum tractus Solyma spargetur ab vrbe.

Non lex Orebi nymbo in vertice scripta,

Quæ solum Abramo natos genitore tenebat,

4 Sed per quam quantum populorum continet orbis

Ius vnum cuncti accipient, morèque sacrorum,

Quem quisquis violare ausus diuersa sequetur,

Heu miser haud tardam contemti numinis iram

Sentiet: at veri nunquam mercede carebunt

Cultores merita, quam nulli contigit, aure

a) Aduertat
hoc loco be-
nevolus le-
ctor, & dein-
ceps ubi fati
aut fatorum
vocabulo vi-
mur, nos non
ex matena-
torum sen-
tentia loqui,
neque ad or-
dinem causa-
rum natura-
lium, nec ad ne-
cessitatis vio-
lentiam respi-
cere, sed fati
in vera sui
significatione,
pro eternod-
uinae provid-
tæ decreto re-
bus ad quas
peruenit in-
harere acci-
pere.

b) Similis fert
comparatio
Matth. 21. ubi
Christus ma-

Cap. 2.

Ecclesia Chri-
sti vera hoc
monte signi-
ficatur.

Mons Sion &
vrbis Ierusa-
lem passim in
scriptura pro
eadem eccle-
sia accipiun-
tur.

Ant

Aut oculis, aut humano comprehendere sensu:

Scilicet & tum tempus erit cum nulla per orbem

Bella frement, sed dignus honos reddetur aratro,

Letaq; robustis floreant arua colonis,

Et ferus in curuas falces constabitur ensis,

Lanceaq; in rastros, galeaq; in vomeris usum;

Vicinæq; datis inter se legibus urbes

Gentēq; & populi deponent arma, nec ultra

Bellum exercebunt: pax toto erit aurea mundo.

1 Vos quoque dissimiles quorum iactatis auorum

Nomina, Iudæi genus Iſrahele profectum,

Has etiam in partes moniti concedite tandem:

Sat nocti tenebrisque datum: iam lucet, eamus:

Quamq; facem nobis præfert Deus ipse, sequamur.

2 Quid facias istis qui lucem odere diemque?

En renunt impresse sequi vestigia patrum.

Iure igitur Deus alme tuum (sed iam tuus esse

Desit) ad gentes conuersus deseruisti

Hunc populum, iure hunc fundōque domōque paterna

Expulsi spurium: quid enim? num priscareliquit

Flagitia? At nihilo melior velut ante solebat

More Palestino mendacibus applicat aures

Augurjs, & adhuc spirantia consulit exta:

Quid letum monstrent, quid somnia triste minentur

Anxius expectat, tua verò oracula ridet,

Vt detestandi interea taceantur amores,

Inq; mares obscena venus, nec cognita brutis.

3 Scilicet has scelerum species, hæc mōstra crearunt

Diuitia molles, & turpi secula luxu

Perdita fregerunt, ferrōque nocentius aurum,

Fatale o Solymi vestris dittonibus aurum,

Perniciēsque hominum argentiū, quo vestra redūdant

Scrinia: nec tamen est ullus finisve modūsve

Vndique radendi per fāsque nefāsque, quod altos

Congerere in cumulos iuuat: heu sic crescit in horas

Semper auara fames, & amor sceleratus habendi.

4 Quò verò tot opes? nisi sanè ut quadrupedantum

Sub soleis tellus calcata resultet equorum,

Nec capiant currus & acutos falcibus axes

Structa per immensos armamentaria campos.

Inde peregrinas accersiuere deorum

Effigies, urbiq; sacra indixere prophana

Numina portantes victis violenter adempta,

E

Ceto

Regnante
Augusto, sub
quo Christus
natus est, bel-
la toto orbe
conquiereant
& Ianus Ro-
mæ clausus,
vide historio-
graphos.

Exhortatio ad
suos popula-
res Iudæos.

Iudæi testia-
re temporibus,
ariolis & som-
norum con-
iecturis de-
diti.

Auaticia hic
ut sæpe alijs
in locis ex-
probratur.

Multiplicatio
currum &
equorum re-
gibus Israel
prohibita.
Deuter. ca. 17.

5 Domus Iacob, ve-
nite & ambulemus
in lumine Domini
Dei nostri.

6 Proiecisti enim po-
pulum tuum domum
Iacob: quia repleti
sunt ut olim, & augu-
res habuerunt sicut
Phitiim, & pueris
alienis adhæserunt.

7 Repleta est terra
argento & auro, & nō
est finis thesaurorum
eius.

8 Et repleta est terra
eius equis, & innu-
merabiles quadrigæ
eius. Et repleta est
terra ei usque ad idola: optis
manuum suarum ad-
orauerunt, quod fe-
cerunt digiti eorum.

9 Et incurruant se homo, & humiliatus est vir. Ne ergo dimittas eis.

10 Ingredere in petram, abscondere in fossa humo à facie timoris Domini, & à gloria maiestatis eius.
11 Oculi sublimis hominis humiliati sunt, & incuruabitur altitudo virorum. Exaltabitur autem Dominus solus in die illa.

12 Dies Domini exercituum super omnem superbum & excelsum, & super omnem arrogantem, & humiliabitur.

13 Et super omnes cedros Libani sublimis & erectas, & super omnes quercus Basan.

14 Et super omnes montes excelsos, & super omnes colles elevatos.

15 Et super omnem turrin excelsam, & super omnem murum munitum.

16 Et super omnes naues Tharsis, & super omne quod visu pulchrum est.

17 Et incuruabitur sublimitas hominum, & humiliabitur altitudo virorum. Et eleuabitur Dominus solus in die illa.

18 Et idola penitus conterentur.

19 Et introibunt in speluncas petrarum, & in voragine terrae à facie formidinis Domini, & à gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere terram.

Ceu pradam populus, agresti facta securi
Pictorisve manu ducta, argillave sequaci
Ficta. ⁹ dñs illi se talibus aduoluerunt,
Sacraruntque aras: o dedecus, ille superna
Mentis homo diu, capax rationis, omisso
Contemptoque deo rerumq; parente, profudit
Indignas ad muta preces idola, carentesque
Auriculis statuas votis oneravit ineptis,
Et suum opus coluit: sed non scelus istud inultum
¹⁰ Esse fines Pater omnipotens. fuge quisquis es ausus
Talia, vade, fuge, & petris te conde sub altis,
Aut vastas scrutare specus, si forte furentis
Os oculosque Dei possis decipere minaces.
Exertaq; manus emissum euadere telum.
¹¹ Nam cum summa dies & ineluctabile tempus
¹² Venerit, angusta cum maiestate verendum
Conspicuūque dabit sese deus omnibus oris
Sublimis residens solio, tunc emula calo
Nobilitas nuper, seuoque potentia regum
Vana supercilio, terram inclinata metuque
Perdita spectabit, nec ut olim, cornua tollet.
Scilicet ira Dei grauis omnibus incubat, altum
Quicunq; & nihil humanum ac moderabile spirant:
¹³ Namque illi citius stirpe euertentur ab ima,
Quam Boreas Caurusque aduersis flatibus inter
Sese luctantes properant prosternere cedros,
Et Libani nudant magno pineta fragore,
Altaque glandiferi iuga depopulant Basani.
¹⁴ Quam citò contortivis fulminis ignea magnam
Auellit montis latus, auulsūque propinquam
Proiicit in vallem, ¹⁵ turrēque & mœnia celsa
Proruit, indignata humiles quassare genistas.
¹⁶ Quam citò turbo rapax violento vortice naues
Deprimit Eoas, natat aquore Tharsica gaza,
Diripiuntque notis non emer sura profundo!
Tam citò subsidit ventosa potentia regum,
Et procerum fastus tenues vanescit in auras.
¹⁷ At Deus imperium tenet, eternūque tenebit,
¹⁸ Et simulacra Deū pede sternet inania forti.
¹⁹ Qui verò illa sibi finxere colenda, minacis
Ora Dei fugient, maiestatisque corusco
Fulgore attoniti cecis se rupibus abdent,
Aut iuga summa petent, proiectisq; omnibus, auro.

Quas.

Auaritia primi-
mo, mox di-
uitiae & ab his
superbia, inde
idolatria,
vt verum sit
radicem om-
nium maloru
esse cupidita-
tem.

In superbos,
& arroganti-
& elato super-
cilio.

Naues Thar-
sis habet res:
significat
autem Thar-
sis Chrysolit-
hum lapidem
caeruleum, à
cuius colore
ponitur aba-
siue pro quo-
uis mari apud
Hebraeos.

20 Quasque sibi argento conflagrant ante figuris
Monstrisque immundis in talpas, lucifugasque
Noctis aues scalpro sculptis ductisque colore,

21 Sub specubus quarent latebras aut montibus altis,
Nequicquam ultricem fugientes numinis iram,
Cum vitas hominum, cum noxia crimina queret.

22 Desinite ergo deum velle ignorare, quod illum
Vitales ut nos spirantem naribus auras
Cernatis, namque ille fuit, erit, estque supremus
Regnator superum, Deus immortalis & vnus.

Manifesta de
Christo Deo
& homine
propheta.

Cap. 3.

1 Ecce autem in foribus (quando tam sana monentem
Respuis) tempus quo maximus ille deorum
Bellipotensque Deus vestra lectissima quondam
Robora militia, validamque etate iuuentam
De medio ante diem tollet, ferrumque cruentum,
Aetatis nullo, nullo discrimine sexus
Exeret, inducetque famem, potumque cibumque
Ingratis adimet, cererem fontisque salubres,
Et terra & caelo pluuiisque negantibus austris.

2 Nemo vos inter iudex qui iura salubri
Temperie dispenset, erit: responsa negabunt
Vates: coniectores mendaces fallacibus ultro
Auguriis miserum ludet prodetque popellum.
Nemo senex cana qui religione verendus
Prudentique usu doctus, praescripta sacrarum
Enarret legum, disciplinamque reducat
Iamdudum exilio pulsam longaeque remotam.

Cognitio ve-
ritatis iudeis
incredulis de-
negata.

3 Qui ducat vestras in praelia dura cohortes
Nullus erit, siue is praefectus, siue tribunus,
Centuriove suat, seu quinquaginta regendos
Sub sua signa trahat iuuenes discrimine nullo.
Sit dux ille mei populi, princepsque senatus,
Consilio multum qui polleat eloquioque;
Sit fabri ductor qui moenia sarta tueri
Calleat, & celsas in caelum educere moles,
Et quo fossa loco, quo sit tutissimus agger
Cespitem ponendus longaeque praesciat usu;
Denique sit sapiens omni peritus in arte,
Omnes diuersa praereptos morte necabo.

4 Succedent pueri quibus experientia nulla,
Non aetas habilis paci, non utilis armis.
His ego seu subitum miles poscatur in hostem
Ducendus, seu iura domi tractanda, regendam

20 In die illa proiciet homo idola argenti sui & simulachra auri sui quae fecerat sibi, ut adoraret talpas & vespertiones.

21 Et ingreditur scissuras petrarum, & in cauernas saxorum, a facie formidinis Domini, & a gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere terram.

22 Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in naribus eius, quoniam excelsus reputatus est ipse.

Cap. 3.

1 Ecce enim dominator Dominus exercituum auferet ab Ierusalem & ab Iuda omnem virum fortem, & omne robur panis, & omne robur aquae.

2 Et fortem & virum bellatorem, & iudicem, & Prophetam, & ariolum, & senem,

3 Principem super quinquaginta, & honorabilem virum & consiliarium, & sapientem architectum & prudentem eloquij mystici.

4 Et dabo pueros principes eorum, & effeminati dominabuntur eis.